

Received/Geliş: 02.10.2017///Accepted/Kabul: 31.10.2017

BEŞ VE ALTI YAŞ ÇOCUKLARININ DUYGU DÜZENLEMELERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ*

Doç. Dr. Lütfü İLGAR

İstanbul Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü,
lutfulgar@hotmail.com

Öğr. Gör. Gül AKBABA

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu,
Cocuk Gelişimi, gul-akbaba@hotmail.com

ÖZ

Bu araştırma beş ve altı yaş çocuklarının duygu düzenlemelerinin cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı, aile tipi, anne yaşı, anne evlenme yaşı, anne öğrenim düzeyi ve annenin çalışma durumu değişkenlerine göre incelenmesini ve bu çerçevede; çocuğun duygu düzenleme becerilerinin desteklenmesinde annenin etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırma grubunu İstanbul ili Avcılar, Beylikdüzü ve Küçükçekmece ilçelerindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden beş ve altı yaş grubu 551 çocuk ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmada çocukların ve annelerin demografik bilgilerini elde etmek için “Kişisel Bilgi Formu”, çocukların duygu düzenleme becerilerini ölçmek için Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilen ve Yağmurlu ve Altan (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan “Duygu Düzenleme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, çocukların duygu düzenlemeleri, çocuğun cinsiyetine, kardeş sayısına, aile tipine, anne yaşına, anne evlenme yaşına ve anne öğrenim düzeyine göre farklılık gösterirken, çocuğun yaşına, doğum sırasına, annenin çalışma durumuna göre farklılık göstermemektedir.

Anahtar kelimeler: Duygu, duygu düzenleme, okul öncesi

AN INVESTIGATION OF EMOTION REGULATION OF CHILDREN AGED FIVE-SIX

ABSTRACT

This study aims to investigate the relations between emotion regulation of children ages 5 and 6 and the variables of sex, order of birth, number of siblings, family type, mother age, mother marriage age, mother education level and mother working status and in this context, it aims to reveal the mother's influence in support of the child's emotional regulation skills. The study group consists of 551 children aged five and six attending early childhood education institution in Avcılar, Beylikdüzü and Küçükçekmece districts in Istanbul and the mothers of these children. The "Personal Information Form" was used to obtain the demographic information of the children and their mothers and the "Emotion Regulation Scale" developed by Shields and Cicchetti (1997) and adapted to Turkish by Yağmurlu and Altan (2010). According to the result, emotion regulation of children differs based on the gender of the child, the number of siblings, family type, mother's age, mother's marriage age and mother's education level whereas it does not show any difference based on the age of the child, the birth order, and the mother's working status.

Key words: Emotion, Emotion regulation, Early childhood.

Bu makale "Beş ve altı yaş çocuklarının duygu düzenlemesinde çocuk mizacıyla anne davranışları arasındaki etkileşimin incelenmesi" adlı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

İnsan sadece biyolojik bir varlık değil aynı zamanda hisseden sosyal bir varlıktır. Canlılığımızı sürdürürken hayatımızın birçok aşamasında duygularımızla hareket ederiz. Örneğin; sinirli olduğumuz bir anda başka olaylara da sinirli bir şekilde yaklaşabiliriz. Bu durum, ilişkilerimizi olumsuz yönde etkileyebilir. Bu ve benzeri sebeplerden dolayı duygular sosyal yaşantılardan ayrı olarak düşünülemez.

Yetişkinler gibi çocukların da kendilerinin farkında olması duyguları hissetmesiyle ilişkilidir. Tıpkı yetişkinler gibi onlar da gün içerisinde birçok farklı duygu durumlarıyla karşı karşıya gelmektedir. Çocukların

sosyal duygusal gelişimi, başkalarının duygularını anlama ve duygu düzenlemesi yapabilmelerini içerdiği gibi bu yetiler eğitimle iletilebilir (Santrock, 2015: 284; Şahin, Ömeroğlu, 2015: 39). Duygular, yakınlık ve güven duygusuyla da bağlantılıdır. Sosyal ilişkilerde duygularla başa çıkabilme gereklidir diğer bir deyişle duygu düzenleme becerisi sosyal yaşamla ilişkilidir (Greenberg, 2015: 8). Başkalarının duygularını anlamak için önce duygunun tanımlanması ve ifade edilmesi gerekmektedir.

Duygular, her zaman olmasa da çoğu zaman yararlıdır. Duyguların bazen zarar verici olduğu düşünülebilir. Bu durum bizi duygunun bir veya birkaç ögesini azaltmaya, arttırmaya veya sürdürmeye yarayan süreçleri ifade eden duygu düzenleme kavramına götürür. Bu süreçler ne derece kendiliğinden ya da çaba sarfedilerek veya içsel (bir kişinin kendi duygularını düzenlemesi) dışsal (bir ebeveynin çocuğunu yatıştırması gibi) olduğuna bağlı olarak değişkenlik gösterir (Werner-Gross, 2010'den akt. Duy-Yıldız, 2014: 24). Duygu düzenleme, duygusal tepkilerin, özellikle yoğun ve geçici özelliklerinin izlenmesinden, değerlendirilmesinden ve değiştirilmesinden sorumlu dışsal ve içsel süreçler olarak tanımlanabilir (Thompson, 1991: 271). Duygu düzenleme, insanların duygusal durumlarını yönetmeye yönelik aktif çabalardan oluşmaktadır (Koole, 2009: 10). Duygu düzenleme terimi genel olarak, bir amacı gerçekleştirmeye yönelik duygusal uyarımı engellemek, güçlendirmek, korumak, azaltmak ya da arttırmak için gerekli beceri olarak adlandırılabilir (Gilpin-Brown v.d., 2015: 924). Duygu düzenlemesi, duygunun yoğunluğunun ve süresinin düzenlendiği anlamına gelir. Örneğin akranları tarafından küçümsenmesi sonucu öfke duyan bir çocuk, duygusunu yoğunlaştırarak veya azaltarak duygu düzenlemesi yapar (Fujuki-Brinton v.d., 2002: 103).

Sosyal duygusal gelişim, duygu düzenlemeyi de içerir ve bu erken çocukluk döneminde önemli ve gereklidir (Chen, 2014: 851). Duygular, bir kişinin önemli çevresel faktörlerle olan işlemleriyle ilgili, sayısız süreçleri içeren doğal ilişkiyel bir olgudur. Çocuğun diğer insanlarla ilişkisi sırasında hem kısa hem de uzun vadeli hedeflere ulaşması için çaba harcaması ve başarısının veya başarısızlığının değerlendirilmesi duygu sürecinin önemli bir ögesidir. Örneğin, önemli bir hedefi

engellenen çocuk bu durumu değerlendirirken öfke ya da hayal kırıklığı yaşayabilir. Çocuk hayal kırıklığı yaşadığında kendi duygusal tepkisini nasıl düzenlediği, davranışının anahtar özelliğidir (Conway, 2005: 335). Sosyal becerilerindeki gelişim çocukların duyu durumlarına yansımaktadır (Fabes-Eisenberg v.d.,1999: 432). Bireylerin kendi duygularına uygun ve etkin bir biçimde tepki vermelerini sağlayan duyu düzenleme, başkalarıyla etkin iletişim kurmaya yardımcı olur. Bu durum, çocukların sosyal gelişiminde önemlidir çünkü duyu düzenleme, çocukların sosyal etkileşimleri anlaması ve yorumlaması üzerinde durur. Aynı zamanda duyu düzenlemesi yapan çocuğun tepkileri anlama ve yanıt verme biçimlerini tekrar düzenler (Blair- Perry v.d., 2014: 567).

Duyguların bireyin çevre içindeki ilişkilere yönelimi ile ilişkili olarak düzenleme işlevi vardır. Bu da çocukların düzenleme becerilerini nasıl kazandığını ortaya koymaktadır (Friedlmeier-Trommsdorff, 1999: 685). Duygu düzenleme becerilerinin artması duygusal gelişimin önemli bir parçasıdır. Çünkü duyu dış etmenlerle yönetilir. Birey kendi gelişimi sayesinde giderek kendini düzenler ve duygusal deneyimleri toplumsallaşır. Böylece birey, bireysel olarak da yeni bir anlam kazanır, amacına uygun duyu düzenlemesi yapabilir ve uygun toplumsal davranışları kazanmasına katkı sağlamış olur (Thompson, 1991: 271-272).

Duygusal gelişim için duyu düzenlemenin önemi; duygusal düzenleme becerisini anlamak, kişilikteki ve sosyal ilişkilerdeki bireysel farklılıkların gelişimine bir pencere açmasıdır (Thompson, 1991: 272). Her insan duygularını terbiye etmek ve düzenlemek için gerekli gayreti gösterebilirse duyguları üzerinde mutlak hakimiyet elde edebilir (Descartes, 2017: 67). Duygu düzenleme davranışsal sonuçlarla anlamlı olarak ilişkilidir (Eisenberg ve ark, 2002' den akt. Blair-Perry, 2014: 424). Duygu düzenleme ve davranış düzenleme kaçınılmaz bir şekilde ilişkilidir (Eisenberg-Fabes v.d., 2000: 138). Duygularla başedebilmenin amacı, duyguları bastırmak değil, duyguların şiddet veya saldırganlık gibi uç noktalara varmasını engellemektir (Şendil, 2003: 92). Kuyucu (2012) yapmış olduğu araştırmada duyu düzenlemesi yapmak için duyguları tanımanın önemli bir faktör olduğunu; duyguları düzenleme becerisinin sınıf içindeki sosyal ilişkiler

için önemli olduğunu ve duyguları olumsuz ifade etme davranışının sınıfta saldırgan davranışlarla ilişkili olduğunu; duyguları düzenleme becerisi yüksek bireylerde saldırgan davranışların düşük olduğunu gözlemlemiştir.

Duygu düzenlemenin psikolojik görevi bu konudaki araştırmaları tamamlar niteliktedir. Örneğin, çocuklar duygusal ifadelerini toplumsal beklentiler ve ebeveynlerinin talepleri doğrultusunda "yönetir". Bazı çocuklarda korku veya yenilik koşulları altında, hormonal reaksiyon olarak heyecanlanmalar sergilenebilir. Fakat genellikle duygu türlerindeki bu artış bir süre sonra kendi kendine normal seviyeye geri döner. Genel olarak çocukların duygu düzenlemelerindeki farklılık, ailelerde duygunun sosyalleşmesi ile ilişkilidir (Smith-Hart, 2010: 10).

Parrott (2001), duyguların sosyalleşme özelliği ile ilgisi üzerinde durur. Bir çocuk övgü aldığı anda sevinir ve eleştiri aldığı anda üzülür. Duyguların ifade edilirken o an gerçek yaşanan duygu değil sosyal duruma uygun duygu ifade edilir. Yani insanlar genel olarak sosyal talepler doğrultusunda duygularını ifade ederler; olumlu duygularını abartarak, olumsuz duygularını ise azaltarak dışa yansıtırlar. Bu durumda çocuğun duygularını sosyalleştirmesi için içinde yaşadığı ailenin önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma beş ve altı yaş çocuklarının duygu düzenlemelerinin cinsiyet, yaşı, doğum sırası, kardeş sayısı, aile tipi, anne yaşı, anne evlenme yaşı, anne öğrenim düzeyi ve annenin çalışma durumu değişkenlerine göre incelenmesini ve bu çerçevede; çocuğun duygu düzenleme becerilerinin desteklenmesinde annenin etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın amacı kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

5-6 yaş çocukların duygu düzenleme becerileri ne düzeydedir?

5-6 yaş çocukların duygu düzenlemeleri;

Çocukların demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, doğum sırası, kardeş sayısı ve yaşadığı aile tipi) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Annesinin demografik özelliklerine (Yaş, evlenme yaşı, öğrenim

düzeıı, medeni durumu ve çalışma durumu) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Varsayım

Araştırmaya katılan annelerin kişisel bilgi formuna ve ölçeklere objektif cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma İstanbul ili Avcılar, Beylikdüzü ve Küçükçekmece ilçelerinde okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 5-6 yaş çocuklarının anneleri ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma İstanbul ili Avcılar, Beylikdüzü ve Küçükçekmece ilçeleri sınırlarında bulunan özel ve devlete bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların ve annelerinin demografik bilgileri ile duıııı düzenlemeleri arasındaki (varsa) ilişkiyi belirlemeye yönelik ilişkisel tarama modelindedir. “Tarama, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu haliyle ortaya koymayı amaçlayan araştırma modelidir.” (Karasar, 2016, s.109). “İlişkisel tarama modeli iki ve daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirleyen araştırma modelidir.” (Karasar, 2016, s.114).

Örneklem

Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Avcılar, Beylikdüzü ve Küçükçekmece’de özel ve devlet okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 551 çocuk ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı ilçeler ve okullar basit tesadüfi örnekleme ile seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu” hem çocuk hem annenin demografik özellikleriyle ilgili bilgileri toplamak için ve “Duıııı Düzenleme Ölçeği” çocukların duıııı düzenlemelerini ölçmek amacıyla uygulanmıştır

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu iki kısımdan oluşmaktadır. Çocuk için olan kısmında, çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı ve yaşadığı aile tipi özelliklerini ele alırken anne için olan kısmında ise annenin araştırma verileri toplandığı zamanki yaşı, evlenme yaşı, öğrenim durumu, çalışma durumu ve medeni hali bilgileri yer almaktadır. Kişisel Bilgi Formu anneler tarafından yanıtlanmıştır.

Duygu Düzenleme Ölçeği: Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilmiş olan Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ), duygusal tepkiselliği ve duyguların ortamın koşullarına göre düzenlenip ifade edilmesini değerlendiren 24 maddelik bir ölçektir. Bu ölçek, hem okul öncesi çağıdaki (Miller-Fine v.d., 2006; Yağmurlu-Altan, 2010) hem de okul çağındaki çocukların (Batum-Yağmurlu 2007; Kapçı- Uslu v.d., 2009; Shields-Cicchetti, 1997) duygu düzenleme becerilerini ölçmek için kullanılmaktadır. DDÖ iki alt ölçekten oluşmaktadır.

Değişkenlik/Olumsuzluk (D/O) alt ölçeği, çocuktaki duygu durum değişkenliği ile olumsuz duygulanım gösterme eğilimini ölçer (Örneğin; Duygu hali çok değişkendir; Kolaylıkla hayal kırıklığına uğrayıp sinirlenir). Duygu Düzenleme (DD) alt ölçeği ise çocuğun duygularını ortama uygun olarak ifade etme becerisini ölçer (Örneğin; Üzülüğünü, kızıp öfkelenmediğini, veya korktuğunu söyleyebilir). Anneler veya öğretmenler, ölçekte sıralanan davranışları çocukta ne sıklıkla gözlemlediklerini 1 ile 4 arasında değişen Likert tipi ölçek ile değerlendirirler. Uluslar arası alanyazında yapılan çalışmalarla (Miller-Fine v.d., 2006; Shields-Cicchetti, 1997) ve ulusal yayın ile (Çorapçı-Aksan v.d., 2010) bu ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği desteklenmiştir. Yağmurlu ve Altan (2010) ölçeğin iç tutarlılık katsayılarını anne değerlendirmelerinde .75 ve öğretmen değerlendirmelerinde .84 olarak bildirmişlerdir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada farklı gruplardan elde edilen veri değerlerinin ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olup olmadığına bakılırken varyansların eşit olduğu durumlarda parametrik bir test olan ilişkisiz (bağımsız) örneklem için t-testi; veri sayısının az olması, varyansların eşit olmaması gibi durumlarda t-testi alternatifi

Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. İki den fazla bağımsız gruba ilişkin ortalamalar arasında fark olup olmadığına ilişkisiz örneklem için tek yönlü ANOVA, grup varyanslarının eşit olduğu varsayımı karşılandığında ve grup sayısı fazla olduğunda tamamlayıcı test olarak Tukey testi kullanılmıştır. Veri sayısının az olması, varyansların eşit olmaması gibi ANOVA'nın kullanılmadığı durumlarda Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde çalışmanın verilerinden elde edilen bulgular, tablolar halinde verilmiştir.

Tablo-4.1: Duygu Düzenleme Ölçeği'nden Elde Edilen Cevaplara İlişkin Hesaplanan Betimsel İstatistikler

Değişkenler	N	Madde sayısı	Min	Max	\bar{X}	SS
Duygu	55				25,4	3,1
Düzenleme	1	8	15,00	32,00	3	1
Değişkenlik	55				31,0	5,8
Olumsuzluk	1	15	15,00	53,00	7	4

Tablo 4.1'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocukların duygu düzenleme alt boyutundan almış oldukları puanların 15,00 ile 32,00 arasında farklılık gösterdiği, ortalamalarının 25,43 ($\pm 3,11$) olarak hesaplandığı görülmektedir. Duygu düzenleme alt boyutunda 8 madde yer almaktadır. Çocukların söz konusu boyuttan almış oldukları puanların ortalaması, duygu düzenleme becerilerinin genel olarak yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Değişkenlik-Olumsuzluk alt boyutundan çocukların almış oldukları puanlar ise 15,00 ile 53,00 arasında farklılık göstermiş, ortalamaları 31,07 ($\pm 5,84$) olarak yapılmıştır. Değişkenlik-Olumsuzluk alt boyutunda 15 madde bulunmaktadır. Çocukların değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan almış oldukları puan ortalaması, değişkenlik-olumsuzluk özelliğinin genel olarak orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.1 incelendiğinde çocukların duygu düzenleme becerilerinin yüksek, değişkenlik olumsuzluk özelliklerinin ise orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Tablo-4.2:Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	sd	p
Duygu Düzenleme	Kız	26	25,4	3,12		54	
	Erkek	3	6				
Değişkenlik Olumsuzluk	Kız	28	25,4	5,81	,162	9	,871
	Erkek	8	1				
Değişkenlik Olumsuzluk	Kız	26	30,5	5,81	-	54	,035
	Erkek	3	2				

* $p < 0,05$

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi çocukların cinsiyetine göre çocukların duygu düzenleme ($t(549)=0,162$; $p > 0,05$) alt boyutundan almış oldukları puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bununla birlikte değişkenlik-olumsuzluk ($t(549)=-2,118$; $p < 0,05$) alt boyutundan almış oldukları puanların çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde erkeklerin ($31,57 \pm 5,84$), kızlara ($30,52 \pm 5,81$) göre değişkenlik-olumsuzluk puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir anlatımla, erkekler kızlara göre değişken duygu halindedir ve olumsuz duygularını gösterme eğilimleri daha fazladır. Duygu düzenleme becerisinde ise kız ya da erkek olmak bir fark teşkil etmemektedir.

Tablo-4.3: Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuğun Doğum Sırası Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını

Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı		sd	KO	F	p
		KT				
Duygu Düzenleme	G. Arası	10,748	2	5,374	,554	,575
	G. İçi	5314,58	54	9,698		
	Toplam	5325,33	55	0		
Değişkenlik Olumsuzluk	G. Arası	51,351	2	25,67	,752	,472
	G. İçi	18716,8	54	34,15		
	Toplam	18768,2	55	0		

Tablo 4.3’de görüldüğü üzere, çocuğun doğum sırasına göre çocukların duygu düzenleme ($F(2,548)=0,554$; $p>0,05$), ve değişkenlik-olumsuzluk ($F(2,548)=0,752$; $p>0,05$) boyutlarından almış oldukları puanların anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo-4.4: Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuğun Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı		sd	KO	F	p
		KT				
Duygu Düzenleme	G. Arası	106,354	2	53,177	5,58	,004
	G. İçi	5218,97	8	9,524	4	*
	Toplam					

		5325,33				
	Toplam	2	550			
Değişkenlik	G. Arası	226,219	2	113,11	3,34	,036
k				0	3	*
Olumsuzluk	G. İçi	18542,0	20	548	33,836	
k						
	Toplam	18768,2	40	550		

*p<0,05

Tablo 4.4'e göre, duygu düzenleme ($F(2,548)=5,584$; $p<0,05$) ve değişkenlik-olumsuzluk ($F(3,343)= 3,343$; $p<0,05$) alt boyutlarından çocukların almış oldukları puanların çocuğun kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiş, anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.5'de gösterilmiştir.

Tablo-4.5: Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Tukey Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	(I) Kardeş Sayısı	(J) Kardeş Sayısı	$x_i - x_j$	Sh _x	P
Duygu Düzenleme	Tek Çocuk	Bir Kardeşi var	-,11348	,30909	,928
		İki ve Üzeri	1,11954	,41851	,021*
	Bir Kardeşi Var	Tek Çocuk	,11348	,30909	,928
		İki ve Üzeri	1,23302	,37326	,003*

	İki ve Üzeri	Tek Çocuk Bir Kardeşi Var	- 1,11954 - 1,23302	,41851 ,37326	,021 * ,003 *
	Tek Çocuk	Bir Kardeşi Var	,17743	,58260	,950
	İki ve Üzeri	İki ve Üzeri	- 1,62299	,78884	,100
Değişkenlik Olumsuzluk	Bir Kardeşi Var	Tek Çocuk İki ve Üzeri	-,17743 - 1,80042	,58260 ,70355	,950 ,029 *
	İki ve Üzeri	Tek Çocuk Bir Kardeşi Var	1,62299 - 1,80042	,78884 ,70355	,100 ,029 *

*p<0,05

Tablo 4.5’de görüldüğü üzere, çocuğun kardeş sayısına göre çocuklar duygu düzenleme alt boyutundan almış oldukları puanların tek çocuk ile bir kardeşi olan çocuk arasında ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan almış oldukları puanların tek çocuk ile bir kardeşi olan grup arasında ($p>0,05$) ve tek çocuk ile iki ve üzerinde kardeşi olan grup arasında ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte duygu düzenleme alt boyutundan iki ve üzerinde kardeşi olan çocuk ile tek çocuk ($p<0,05$) ve iki ve üzerinde kardeşi olan çocuk ile bir kardeşi olan çocuk arasında ($p<0,05$) alt boyutundan almış oldukları puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Değişkenlik-olumsuzluk alt boyutunda ise iki ve üzerinde kardeşi olan grup arasında ($p<0,05$) almış oldukları puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu

tespit edilmiştir.

Bu bulgulara göre, çocuğun kardeş sayısı arttıkça duygu düzenleme alt boyutundan aldıkları puanlarda azalma meydana gelmekte, araştırma bulgularına göre iki ve üzerinde kardeşi olan çocukların bir kardeşi olan çocuklara göre değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan daha yüksek puan aldıkları görülmektedir.

Tablo-4.6:Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Aile Tipi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Tek Örneklem t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Aile tipi	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Duygu düzenleme	Çekirdek	48	25,5				
	Aile	7	7	3,07			
	Geniş		24,3		54	2,91	,004
	Aile	64	8	3,22	9	5	*
Değişkenlik olumsuzluk	Çekirdek	48	30,9		54	1,24	
	Aile	7	6	5,84	9	0	,215
	Geniş		31,9				
	Aile	64	2	5,86			

*p<0,05

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi çocuğun yaşadığı aile tipine göre çocukların değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan ($t(549)=-1,240$; $p>0,05$ almış oldukları puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bununla birlikte duygu düzenleme alt boyutundan ($t(549)=2,915$; $p<0,05$) almış oldukları puanların çocuğun yaşadığı aile tipine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde çekirdek ailede yaşayan çocukların ($25,57\pm 3,07$), geniş ailede yaşayan çocuklara göre ($24,38\pm 3,22$) göre duygu düzenleme puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir anlatımla çekirdek ailede yaşayan çocukların geniş ailede

yaşayan çocuklara göre duygu düzenleme becerileri daha yüksektir.

Tablo-4.7: Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Anne Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansı		Sd	KO	F	p
	n	Kaynağı				
Duygu Düzenleme	G. Arası	76,777	2	38,38 9	4,0 08	,01 9*
	G. İçi	5248,5 55	54 8	9,578		
	Toplam	5325,3 32	55 0			
	G. Arası	17,612	2	8,806	,25 7	,77 3
Değişkenlik Olumsuzluk	G. İçi	18750, 628	54 8	34,21 6		
	Toplam	18768, 240	55 0			

* $p < 0,05$

Tablo 4.7'e göre, değişkenlik-olumsuzluk ($F_{(2,548)}=8,806$; $p > 0,05$) boyutundan çocukların almış oldukları puanların çocuğun kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte duygu düzenleme ($F_{(2,548)}= 4,008$; $p < 0,05$) boyutundan çocukların almış oldukları puanların çocuğun kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.8'da gösterilmiştir.

Tablo-4.8: Duygu Düzenleme Ölçeği Duygu Düzenleme Alt Boyut Puanının Anne Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Tukey Testi Sonuçları

Alt Boyut	(I) Annenin Yaşı	(J) Annenin Yaşı	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Duygu Düzenleme	18-30	31-40	-,80981	,3300 9	,038*
		41-50	1,2045 5	,4850 9	,035*
		31-40	,80981	,3300 9	,038*
	41-50	18-30	-,39474	,4215 5	,617
		18-30	1,2045 5	,4850 9	,035*
		31-40	,39474	,4215 5	,617

* $p < 0,05$

Tablo 4.8’de görüldüğü üzere, annenin yaşına göre çocukların duygu düzenleme alt boyutundan almış oldukları puanların 31-40 ile 41-50 arasındaki yaş grupları arasında ($p > 0,05$) anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bununla birlikte duygu düzenleme alt boyutundan anne yaşı 18-30 ile 31-40 grubu ($p < 0,05$), ve 18-30 ile 41-50 grubu ($p < 0,05$) almış oldukları puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre yaşı 18-30 arasında olan annelerin çocuklarının diğer yaş grubundaki annelerin çocuklarına göre duygu düzenleme alt boyutundan aldığı puanlar düşüktür.

Tablo-4.9: Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Anne Evlenme Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyans		Sd	KO	F	p
	in Kaynağı	KT				
Duygu Düzenleme	G. Arası	148,979	3	49,660	5,248	,001*
	G. İçi	5176,353	7	9,463		
	Toplam	5325,332	55	0		
Değişkenlik- Olumsuzluk	G. Arası	294,958	3	98,319	2,911	,034*
	G. İçi	18473,282	54	33,772		
	Toplam	18768,240	55	0		

* p<0,05

Tablo 9’da göre, duygu düzenleme ($F(3,547)=5,248$; $p<0,05$) alt boyutundan ve değişkenlik-olumsuzluk ($F(3,547)= 2,911$; $p<0,05$) alt boyutundan çocukların almış oldukları puanların annenin evlenme yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.10’da gösterilmiştir.

Tablo-4.10: Duygu Düzenleme Ölçeği Duygu Düzenleme Alt Boyut Puanının Anne Evlenme Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Tukey Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	(I) Anne	(J) Anne Evlenme	$x_i - x_j$	Sh _x	p
--------------	----------	------------------	-------------	-----------------	---

	Evlenme Yaşı	Yaşı			
				,5030	
		19-22	-,31915	5	,921
	15-18			,4968	
		23-26	-,82876	3	,342
		27 ve Üstü	-1,62888	4	,013*
				,5030	
		15-18	,31915	5	,921
	19-22			,3117	
		23-26	-,50962	8	,360
		27 ve Üstü	-1,30973	4	,002*
Duygu Düzenleme				,4968	
		15-18	,82876	3	,342
	23-26			,3117	
		19-22	,50962	8	,360
		27 ve Üstü	-,80012	0	,118
				,5339	
		15-18	1,62888	4	,013*
	27 ve Üstü			,3680	
		19-22	1,30973	4	,002*
				,3595	
		23-26	,80012	0	,118
Değişkenlik Olumsuzluk				,9503	
		19-22	-,04906	2	1,000
	15-18			,9385	
		23-26	,39382	7	,975
		27 ve Üstü	1,91433	67	,230

			,9503	
	15-18	,04906	2	1,000
19-22			,5889	
	23-26	,44289	9	,876
	27 ve		,6952	
	Üstü	1,96339	8	,025*
			,9385	
	15-18	-,39382	7	,975
23-26			,5889	
	19-22	-,44289	9	,876
	27 ve		,6791	
	Üstü	1,52051	4	,114
			1,008	
	15-18	-1,91433	67	,230
27 ve			,6952	
Üstü	19-22	-1,96339	8	,025*
			,6791	
	23-26	-1,52051	4	,114

* $p < 0,05$

Tablo 4.10'da görüldüğü üzere, annenin evlenme yaşına göre çocukların duygu düzenleme alt boyutundan almış oldukları puanların 15-18 ile 19-22 arasında ($p > 0,05$) ve 15-18 ile 23-26 arasında ($p > 0,05$) anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Duygu düzenleme alt boyutundan çocukların almış oldukları 19-22 ile 23-26 arasında ($p > 0,05$) ve 27 ve üstü ile 23-26 arasında ($p > 0,05$) anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bununla birlikte çocukların duygu düzenleme alt boyutundan almış oldukları puanların anne evlenme yaşı 27 ve üstü ile 15-18 grubu ($p < 0,05$), ve 27 ve üstü ile 19-22 grubu ($p < 0,05$) arasında olmasının anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Çocukların değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan almış oldukları puanların annelerin evlenme yaşı 15-18 ile 19-22 arasında ($p > 0,05$); 15-18 ile 23-26 arasında ($p > 0,05$) ve 15-18 ile 27 yaş ve üstü arasında

($p>0,05$) olmasının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Çocukların değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan almış oldukları puanların annelerin evlenme yaşının 19-22 ile 23-26 arasında ($p>0,05$) ve 27 ve üstü ile 23-26 arasında ($p>0,05$) olmasının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bununla birlikte çocukların değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan almış oldukları puanların anne evlenme yaşı 27 yaş ve üstü ile 19-22 grubu ($p<0,05$) arasında olmasının anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre evlenme yaşı 27 yaş ve üzerinde olan annelerin çocuklarının 15-18 ve 19-22 yaş grubundaki annelerin çocuklarına göre duygu düzenleme alt boyutundan aldığı puanlar daha yüksektir. 27 yaş ve üzerinde evlenen annelerin çocukları 19-22 yaş aralığında evlenen annelerin çocuklarına göre değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan daha düşük puanlar almışlardır.

Tablo-4.11: Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansı n	Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Duygu Düzenleme	G. Arası		268,82	2	134,4	14,5	,000
			5		12	67	*
	G. İçi		5056,5	54	9,227		
			07	8			
Toplam		5325,3	55				
			32	0			
Değişkenlik Olumsuzluk	G. Arası		726,93	2	363,4	11,0	,000
			3		67	40	*
	G. İçi		18041,	54	32,92		
			306	8	2		
Toplam		18768,	55				

240 0

* $p < 0,05$

Tablo 4.11’de göre, duygu düzenleme ($F(2,548)=14,547$; $p < 0,05$) alt boyutundan ve değişkenlik-olumsuzluk ($F(2,548)= 11040$; $p < 0,05$) alt boyutundan çocukların almış oldukları puanların annenin öğrenim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo-4.12:Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Anova Testi Sonrası Post-Hoc Tukey Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	(I) Annenin Öğrenim Durumu	(J) Annenin Öğrenim Durumu	$X_i - X_j$	Sh \bar{X}	P
Duygu Düzenle me	Ortaokul ve Altı	Lise	- 1,2487 9	,3282 3	,000*
		Üniversi te ve Üstü	- 1,6873 7	,3192 0	,000*
	Lise	Ortaokul ve Altı	1,2487 9	,3282 3	,000*
		Üniversi te ve Üstü	- ,43858	,3082 2	,330
	Üniversit e ve Üstü	Ortaokul ve Altı	1,6873 7	,3192 0	,000*
		Lise	,43858	,3082	,330

		2			
Değişkenlik Olumsuzluk	Ortaokul ve Altı	Lise	2,2811 3	,6199 9	,001*
		Üniversite ve Üstü	2,6887 5	,6029 3	,000*
	Lise	Ortaokul ve Altı	- 2,2811 3	,6199 9	,001*
		Üniversite ve Üstü	,40762	,5821 9	,763
	Üniversite ve Üstü	Ortaokul ve Altı	- 2,6887 5	,6029 3	,000*
		Lise	- ,40762	,5821 9	,763

* $p < 0,05$

Tablo 4.12’de görüldüğü üzere, annelerinin öğrenim düzeylerinin lise ile üniversite arasında ($p > 0,05$) olmasının ve değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan annenin öğrenim düzeylerinin lise ile üniversite ve üstü grupları arasında ($p > 0,05$) olmasının çocukların duygu düzenleme puanları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bununla birlikte anne öğrenim durumu ortaokul ve altı ile lise arasında ($p < 0,05$), ve ortaokul ile üniversite ve üstü arasında ($p < 0,05$) olmasının çocukların duygu düzenleme alt boyutundan almış oldukları puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Anne öğrenim durumu ortaokul ve altı ile lise arasında ($p < 0,05$), ve ortaokul ile üniversite ve üstü arasında ($p < 0,05$) olmasının çocukların değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan almış oldukları puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğrenim düzeyi ortaokul ve altında olan annelerin çocuklarının diğer gruplardaki annelerin çocuklarına göre

duygu düzenleme alt boyutundan aldığı puanlar daha düşük ve değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan aldıkları puanlar daha yüksektir.

Tablo-4.13:Duygu Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Anne Çalışma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Tek Örneklem t-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Annenin Çalışma Durumu	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Duygu Düzenleme	Çalışıyor	178	25,4	3,2	5	8	
	Çalışmıyor-Emekli	373	25,4	3,0	3	54	,08
Değişkenlik Olumsuzluk	Çalışıyor	178	30,9	6,0	2	3	
	Çalışmıyor-Emekli	373	31,1	5,7	4	54	,41

Tablo 4.13’de görüldüğü gibi çocukların annelerinin çalışma durumlarına göre duygu düzenleme ($t(549)=0,082$; $p>0,05$), değişkenlik-olumsuzluk ($t(549)=-0,414$; $p>0,05$) boyutlarından almış oldukları puanların anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

4. Tartışma

Bu araştırmanın bulgularına göre, erkek çocukları kız çocuklarına göre daha fazla değişken bir ruh haline sahiptir ve daha fazla olumsuz duygular yaşar. Fabes ve arkadaşları (1994) anaokulu ve 2. Sınıf öğrencileriyle yaptıkları çalışmada kız çocuklarının, erkek çocuklarına kıyasla, ağlayan bebeğe daha duyarlı oldukları ve sıkıntı içindeki diğer kişilere maruz kaldıklarında daha doğrudan, aktif başa çıkma tepkileri

gösterdikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Bu da kız çocukların olumsuz ve değişken duygu durumlarına daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Araştırma bulgusuna göre duygu düzenleme alt boyutunda çocuğun cinsiyeti farklılığa sebep olmamıştır. Türk toplumunda erkeğin sert ve katı olması gerektiği görüşü nedeniye aileler ve çevre bazen bilerek/kasti bazen de farkında olmayarak erkek çocuklarını daha olumsuz duygu durumlarına maruz bırakıyor olabilirler.

Bu araştırma bulgularına göre 5 yaş çocuklar ile 6 yaş çocukları arasında duygu düzenleme açısından bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. 5 ile 6 yaş arasındaki yaş farkının fazla olmaması sebebiyle sonuç bu şekilde çıkmış olabilir. Alan yazında 5 ile 6 yaş arasındaki duygu düzenleme becerileri farkını inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Bu araştırma bulguları neticesinde duygu düzenleme becerisi çocuğun doğum sırasından etkilenmediği fakat kardeş sayısı azaldıkça duygu düzenleme becerisinde bir artış söz konusu olduğu tespit edilmiştir. Değişkenlik-olumsuzluk alt boyutu için ise üç ve üzerinde kardeşi olanların iki kardeşi olanlara göre puan ortalaması fazla çıkmıştır. Kardeş sayısı için yapılan bazı araştırmalar göstermektedir ki kardeş sayısının çok fazla olması çocuk için olumlu bir durum değildir. Koçyiğit, Sezer ve Yılmaz (2015)'in yaptığı araştırmada, çocukların oyun becerileri ile duygu düzenleme becerileri ölçeğinin değişkenlik-olumsuzluk alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bir diğer anlatımla çocukların oyun becerileri arttıkça değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan elde ettikleri puan azalmaktadır. Bu araştırma göz önünde bulundurulduğunda kardeş sahip olunması ile akrana sahip olunmasının çocuktaki yansımalarının farklı olduğu söylenebilir. Arı ve Seçer (2004) yaptıkları araştırmada kardeş sayısına göre çocukların temel duyguları tanınması arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Filiz (2011)'in yapmış olduğu araştırmaya göre, az sayıda kardeşi olan çocukların çok sayıda kardeşi olanlara göre benlik saygısı daha yüksektir. Kardeş sayısı arttıkça ebeveynlerin çocuklarına ayırdıkları zaman azalmakta ve çocuklar da duygu ve düşüncelerini daha az özgür ortamda ifade etmektedirler. Dağlı ve Beyazsaçlı (2010) yapmış olduğu araştırmada kendini gerçekleştirme oranı için üç ve daha fazla kardeşi olanların diğer

gruplara göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğunu ortaya koymuşlardır.

Araştırmada çekirdek ailede yaşayan çocukların duygu düzenleme becerileri geniş ailede yaşayan çocuklara göre daha gelişmiştir. Çekirdek ailede anne çocuğuna daha fazla vakit ayırıp rehber olabilir. Yörükoğlu (1997)'na göre, çekirdek ailede eşler, başkalarının müdahalesi olmadan ilişkilerini düzenleyebilirler ve böylece çekirdek aile ortamı sevgi ve içten davranmak için en uygun ortam haline gelmiş olur. Duyguların daha fazla dile getirilmesi, çocukların duygularının farkında olması ve dolayısı ile duygularını düzenleme becerilerinin artmasına yol açmış olabilir. Yörükoğlu (1997)'na göre geniş ailede, aile düzeni büyükler tarafından geleneklere uygun bir şekilde yürür. Aile büyükleri ile bir arada yaşayan çiftler duygularını birbirlerine ifade etmeleri için rahat bir ortam bulmakta zorluk yaşayabilirler. Duygu sosyalleştirmesi yapan çocuk bu durumun yansıması olarak duygularını ifade ederken zorlanacak ve duygu düzenleme becerileri yeterince gelişmeyecektir.

Araştırma bulgularına göre, 18- 30 yaş grubundaki annelerin çocukları daha büyük yaş gruplarına sahip annelerin çocuklarına göre duygu düzenleme becerileri daha düşüktür denilebilir. Daha büyük yaş gruplarındaki annelerde evliliğin oturması, evlilik uyumunun ve tecrübenin artması ile birlikte çocuğun duygu düzenlemesine daha fazla destekleyici davranışlar göstermiş olabilirler.

Araştırmada 27 yaş ve üzerinde evlenen annelerin çocukları 15-22 ve 19-22 yaş grubunda evlenen annelerin çocuklarına göre duygu düzenleme becerileri daha yüksek bulunmuştur. 19-22 yaş grubunda evlenen annelerin çocukları ise 27 yaş ve üzerinde evlenen annelerin çocuklarına göre değişkenlik-olumsuzluk boyutundan daha fazla puan almışlardır. Daha yüksek yaş gruplarında evlenen annelerin bilinç düzeyinin artması, çocuklarının duygularına verdikleri tepkilerin çocuğu destekler nitelikte olması, eğitim düzeyi yüksek kişiler olması sebebiyle 27 yaş ve üzerinde evlenen annelerin çocuklarının duygu düzenleme becerileri daha yüksek ve değişkenlik-olumsuzluk özellikleri daha düşük çıkmış olabilir.

Annelerin öğrenim düzeyi yüksek olduğunda (lise ve daha fazlası)

çocukların duygu düzenleme becerileri artmaktadır. Öğrenim düzeyi azaldıkça çocukların değişkenlik-olumsuzluk alt boyutundan almış oldukları puan da artmaktadır. Masalcı (2001) yaptığı çalışmada anne öğrenim düzeyi ile çocuğun öfkesini ifade ediş biçimi ve saldırganlık davranışı birbiri ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Alisinanoğlu (2003)'nun yapmış olduğu araştırma sonucuna göre annenin öğrenim düzeyi arttıkça, çocukların denetim odağı dıştan içe doğru olmaktadır. Annenin yüksek öğrenim düzeyinde olması (lise veya üniversite mezunu), çocukların içten denetimli olmalarını sağladığını göstermektedir. Gülgez ve Gündüz (2015) yapmış oldukları araştırmada, duygu düzenleme güçlüğüne yönelik bir program oluşturmuşlar ve program sonunda programa katılanlar katılmayanlara göre anlamlı şekilde duygu düzenleme güçlüklerinde azalma meydana gelmiştir. Kapçı ve ark. (2009) ilköğretim çağı çocukların duygu düzenlemesiyle ilgili yaptıkları çalışma sonucunda erkek çocuk, annelerin eğitim düzeyinin düşük olması ve annenin çalışmaması değişkenlerinin ilköğretim çağı çocukların duygu düzenleme becerileri açısından dezavantaj olduğuna işaret etmektedir.

Duygu düzenleme alt boyutları için annenin çalışıyor ya da çalışmıyor oluşu arasında bir ilişki bulunmamıştır. Ünlü (2012) yapmış olduğu çalışmada çalışmayan annelerin kız ve erkek çocuklarının genel cinsiyet rolü davranış puanlarının anlamlı şekilde çalışan annelerin çocuklarından daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

5. Öneriler

Öğretmenler tarafından anne babaya yönelik eğitimler yapılarak çocukların olumsuz duygu durumlarında neler yapılması konusunda bilgiler verilebilir. Böylece çocuğun olumsuz duygu durumlarında ailenin çocuğa en uygun şekilde davranması sağlanır, aynı zamanda çocuk ile aile üyeleri arasında olumlu bir etkileşim de sağlanmış olur.

Özellikle 18 yaş ve altında evlenen annelere yönelik eğitimler düzenlenebilir. Bu eğitimlerde çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyici bilgiler verilebilir.

Özellikle üç çocuk ve daha fazla çocuğa sahip annelere yönelik çocukların olumsuz duygularına karşı başa çıkma stratejilerini bilip kullanmaları ve yılgınlığa uğramamaları için kendilerine

sosyalleşmeleri, rahatlamaları için ayrıca bir iş ya da uğraş bulmaları önerilebilir.

Duygularımızın ya da davranışlarımızın başkaları tarafından kabul edildiğini görmek isteriz. Bir nevi yaşadığımız her şeye tanık tutmak isteriz. Özellikle çocuklar duygularının anlaşılmadığını düşünürse, kendisini duygularıyla tek başına başa çıkmak zorunda hisseder. Çocuk, duygularının kabul edilmesi ya da fark edilmesi için yoğun olmayan duygularını yoğun olarak yaşayabilir. Örneğin üzülen bir çocuk, çevresi tarafından farkına varılmak için ağlayabilir. Çocuğun duygularının farkına varılması ve kabul edilmesi onları sakinleştirir. Annenin görevinin çocuğun her türlü duygusunu kabul ederek, çocuğun duygusal gelişimine destek vermek olduğunu annelere benimsetilmesi önerilebilir.

Duygu düzenleme konusunda ailede geliştirilemeyen yönlerin okul öncesi eğitim kurumunda öğretmenler tarafından üzerinde durulması sağlanabilir. Bunun için de öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim programlarında duygu düzenleme konusuna yer verilebilir.

Okul öncesi eğitim kurumuna gitmeyen çocuklar üzerinde de bu araştırmaya benzer bir araştırma yapılabilir. Sonuçlar karşılaştırılabilir.

Alanyazın incelendiğinde ülkemizde okul öncesi dönemde duygu düzenlemeye yönelik çalışmalar yeterli düzeyde değildir. İstenen düzeye ulaşması açısından araştırmacılar tarafından duygu düzenleme kavramı, farklı değişkenlerle bir arada ele alınıp incelenebilir.

6. KAYNAKÇA

Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 97-108.

Arı, R. ve Seçer Şahin, Z. (2004). Okulöncesi dönemdeki çocukların duygusal yüz ifadelerini tanıma becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 67-84.

Batum, P. and Yagmurlu, B. (2007). What counts in externalizing behaviors? The contributions of emotion and behavior

- regulation. *Current Psychology: Developmental Learning Personality Social*, 25(4), 272-294.
- Blair, B. L., Perry, N. B., O'Brien, M., Calkins, S. D., Keane, S. P. and Shanahan, L. (2014). The indirect effects of maternal emotion socialization on friendship quality in middle childhood. *Developmental Psychology*, 50(2), 566-576.
- Chen, F. (2014). Parents' perezhivanie supports children's development of emotion regulation: A holistic view. *Early Child Development and Care*, 185(6), 851-867.
- Conway, A. M. (2005). Girls, aggression, and emotion regulation. *American Journal of Orthopsychiatry*, 75(2), 334-339.
- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan-Yalçın, D. ve Yağmurlu, B. (2010). Okul öncesi dönemde duygusal, davranışsal ve sosyal uyum taraması: sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30 ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17 (2), 63-74.
- Dağlı, G. ve Beyazsaçlı, M. (2010). Ana-baba tutumu ve kendini gerçekleştirme düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi (Mediterranean Journal of Educational Research)*, 123, 1-16.
- Descartes, R. (2017). *Duygular ya da ruh halleri.* (Ç. Dürüşken, Çev.). (2. Baskı), İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Duy, B. ve Yıldız, M. A. (2014). Ergenler için duygu düzenleme ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 23-35.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., and Reiser, M. (2000). Dispositional emotionality and regulation: Their role in predicting quality of social functioning. *Journal of personality and social psychology*, 78(1), 136-157.
- Fabes, R. A., Eisenberg, N., Jones, S., Smith, M., Guthrie, I., Poulin, R., Shepard, S.A. & Friedman, J. (1999). Regulation, emotionality, and preschoolers' socially competent peer interactions. *Child development*, 70(2), 432-442.
- Fabes, R. A., Eisenberg, N., Karbon, M., Troyer, D. & Switzer, G.

- (1994). The relations of children's emotion regulation to their vicarious emotional responses and comforting behaviors. *Child development*, 65(6), 1678-1693.
- Filiz, Z. (2011). Determining the parenting styles of university students through discriminant analysis and evaluating its relationship with self esteem. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 7(1), 124-141.
- Friedlmeier, W. & Trommsdorff, G. (1999). Emotion regulation in early childhood: A cross-cultural comparison between german and japanese toddlers. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30(6), 684-711.
- Gilpin, A. T., Brown, M. M. & Pierucci, J. M. (2015). Relations between fantasy orientation and emotion regulation in preschool. *Early Education and Development*, 26(7), 920-932.
- Greenberg, L.S. (2015). Duygu odaklı terapi: Danışanlara duygu koçluğu yapmak (S. Balcı Çelik, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gülgez, Ö. ve Gündüz, B. (2015). Diyalektik davranış terapisi temelli duygu düzenleme programının üniversite öğrencilerinin duygu düzenleme güçlüklerini azaltmadaki etkisi. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 44(2), 191-208.
- Kapçı, E. G., Uslu, R. İ., Akgün, E. ve Acer, D. (2009). İlköğretim çağı çocuklarında duygu ayarlama: bir ölçek uyarlama çalışması ve duygu ayarlamayla ilişkili etmenlerin belirlenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16 (1), 13-20.
- Karasar, N. (2016). Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler. (32. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Koçyiğit, S., Yılmaz, E. ve Sezer, T. (2015). 60-72 aylık çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 209-218.
- Koole, S. L. (2009). The psychology of emotion regulation: An integrative review. *Cognition and Emotion*, 23(1), 4-41.
- Kuyucu, Y. (2012). Duyguları anlama becerileri farklı düzeydeki çocukların (60-72 ay) akranlarına karşı gösterdikleri duygusal

- ve davranışsal tepkilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Masalıcı, A. D. (2001). Aile içi etkileşimlerle çocuğun saldırganlık düzeyi ve uygu davranışının karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Miller, A. L., Fine, S. E., Kiely Gouley, K., Seifer, R., Dickstein, S. & Shields, A. (2006). Showing and telling about emotions: Interrelations between facets of emotional competence and associations with classroom adjustment in Head Start preschoolers. *Cognition and Emotion*, 20(8), 1170-1192.
- Parrott, W. G. (2001). *Emotions in social psychology: Essential readings*. Psychology Press.
- Santrock, J. W (2015). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi*. (G. Yüksel, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Shields, A. & Cicchetti, D. (1997). Emotion regulation among school-age children: The development and validation of a new criterion Q-sort scale. *Developmental Psychology*, 33, 906–916.
- Smith, P. K. & Hart, C. H. (2010). *The Wiley-Blackwell handbook of childhood social development*. John Wiley and Sons.
- Şahin, H., Ömeroğlu E., 2015. “Psikososyal Gelişim Temelli Eğitim Programının, Anasınıfına Devam Eden Çocukların Duygusal Zekalarına Etkisi” *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, ISSN 2148-2314, Ekim 2015, S 39-56
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, ergen ve anne-baba*. İstanbul: Melisa Matbaacılık.
- Thompson, R. A. (1991). Emotional regulation and emotional development. *Educational Psychology Review*, 3(4), 269-307.
- Ünlü, A. (2012). Bazı değişkenlere göre okul öncesi çocuklarının cinsiyet rolü davranışlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yagmurlu, B. & Altan, O. (2010). *Maternal socialization and child*

temperament as predictors of emotion regulation in Turkish preschoolers. *Infant and Child Development*, 19(3), 275-296.

Yörükoğlu, A. (1997). Değişen toplumda aile ve çocuk. (5. baskı). Özgür Yayınları.